

Največje astronomsko odkritje 20. stoletja je bilo morda pripisano napačnemu človeku. Vendar pa napake ne moremo pripisati nikomur drugemu, kot originalnemu odkritelju.

Astrofizik Mario Livio iz Inštituta Space Telescope Science je 10. novembra v reviji Nature utišal vedno glasnejšo teorijo zarote o tem, kdo je upravičeno dobil zasluge za odkritje širjenja vesolja.

Skoraj stoletje je zasluge za doseg tega mejnika, ki je spremenil astronomijo 20. stoletja, imel ameriški astronom Edwin P. Hubble. Ugotovil je, da se Vesolje enakomerno širi v vse strani. To je rešilo Einsteinovo dilemo o tem, zakaj se še ni sesedlo pod vplivom lastne gravitacije.

Ironično je, da Hubble ni nikoli dobil Nobelove nagrade za to odkritje, čeprav so jo leta 2011 dobili astronomi iz dveh raziskovalnih ekip, ki sta neodvisno odkrili dokaze za pospešeno širjenje Vesolja. Vendar pa se po Hubblu imenuje najbolj znan teleskop v moderni zgodovini.

Hubble je svoj slavni članek, v katerem je določil hitrost širjenja Vesolja, objavil leta 1929. Njegova ugotovitev je temeljila na primerjavi hitrosti oddaljevanja galaksij (izpeljanih iz rdečega premika), ki jih je izmeril astronom Vesto Slipher, in oddaljenosti teh galaksij, ki jo je izmeril Hubble sam.

Hubblova analiza je pokazala, da dlje, kot je posamezna galaksija, hitreje se oddaljuje od nas. Hitrost kozmičnega razširjanja je danes znana kot Hubblova konstanta.

Vendar je že dve leti pred tem belgijski duhovnik in kozmolog Georges Lemaître objavil zelo podobne ugotovitve, v katerih je izračunal podobno hitrost širjenja Vesolja, kot Hubble dve leti kasneje.

Lemaître je svoje ugotovitve prav tako izpeljal iz Slipherjevih meritev rdečega premika in

Hubblovih meritev oddaljenosti galaksij, ki jih je ta objavil leta 1926.

Toda Lemaîtrejevo odkritje ni pritegnilo pozornosti, saj je bilo objavljeno v francoskem jeziku v precej neznani belgijski znanstveni reviji *Annales de la Société Scientifique de Bruxelles* (Anale bruseljskega znanstvenega združenja).

Zgodoba bi se tu končala, če ne bi bilo Lemaîtrejevo delo kasneje prevedeno in objavljeno v *Monthly Notices of the Royal Astronomical Society* (Mesečna obvestila Kraljevega astronomskega združenja). Ko je bilo leta 1931 objavljeno, so bili izpuščeni nekateri Lemaîtrejevi izračuni kasneje tako imenovane Hubblove konstante iz leta 1927.

Dejstvo, da so bili nekateri deli v prevodu izpuščeni, je znano (čeprav ne širše) od leta 1984. Od takrat so se med astronomi nenehno pojavljale špekulacije o tem, kdo je kriv za to. So odstavek izrezali uredniki *Monthly Notices*? Je sam Edwin Hubble vplival na urednike, da bi odpravil vse dvome o tem, kdo je bil prvotni odkritelj širjenja vesolja?

Po tem, ko je pregledal več sto dopisov združenja *Royal Astronomical Society*, zapiskov iz njihovih sej in material iz Lemaîtrejevega arhiva, je Livio odkril, da je Lemaître sam izpustil nekatere dele, ko je članek prevajal v angleščino!

V enem izmed dopisov, ki jih je odkril Livio, je Lemaître pisal urednikom: "Ni se mi zdelo smiselno ponovno objavljati razprave o radialnih hitrostih, za katero ni pravega zanimanja, prav tako kot tudi ne geometrijske opombe, ki bi ju lahko nadomestil s kratko bibliografijo starih in novih dokumentov na tem področju."

Še vedno ostaja vprašanje, zakaj je Lemaître namenoma izbrisal dokaz o zaslugah, ki jih ima za prvo (vsaj okvirno) odkritje širjenja Vesolja.

Livio zaključuje: "Lemaîtrejevo pismo nam daje tudi zanimiv vpogled v znanstveno psihologijo nekaterih znanstvenikov v letih okrog 1920. Lemaître ni bil niti malo obseden s tem, da bi dobil zasluge za svoje izvirno odkritje. Glede na to, da so bili Hubblovi rezultati objavljeni že v letu 1929, se mu ni zdelo smiselno leta 1931 še enkrat ponavljati svojih zgodnejših okvirnih ugotovitev."

Morda pa v kakem vzporednem vesolju z drugačno zgodovino ljudje občudujejo fotografije globin Vesolja iz Lemaîtrejevega vesoljskega teleskopa.

Vir: [HubbleSite](#)